

- Політичний контроль
- Втручання в приватне життя громадян
- Репресії і переслідування

Однією з найсуттєвіших особливостей тоталітарного режиму, яка виступає його метою і водночас засобом функціонування, є встановлення тотального контролю над усіма сферами суспільства. Авторитарне ж правління не претендує на таку монополію. Йому притаманне обмежене адміністративне втручання, збереження автономності особистості та суспільства у неполітичних сферах.

На противагу принципу заборони створення інших партій при тоталітаризмі, за авторитарних режимів можлива багатопартійність, але реальної конкуренції між партіями у боротьбі за владу немає. При цьому допускається обмежений плюралізм, існування формальної, підконтрольної владі опозиції, навіть формальна боротьба за владу.

Коли йдеться про становлення тоталітаризму, то вирішальну роль у той період відіграє масова підтримка тоталітарних рухів, а згодом – тоталітарних режимів. Наявність масового суспільства, яке виступає однією з передумов його тоталітарності, призводить до необхідності харизматичного лідера або лідера, який згодом стає харизматичним. Натомість становлення авторитарного правління відбувається внаслідок насильницького захоплення влади окремою особою або групою осіб (коли існує підтримка еліти різними зацікавленими силами). При цьому, на відміну від тоталітаризму, в цей період характерною є деполітизація мас, нейтральне або вороже їх ставлення до влади. Проте це не виключає можливість появи харизматичного лідера в авторитарній державі.

Однак, незважаючи на численні відмінності, авторитарні й тоталітарні режими мають деякі спільні особливості, які відрізняють їх від режимів демократичних. Серед таких рис, окрім кількох перерахованих, – зосередження влади в руках окремої особи або групи осіб, усунення громадян від участі у процесі прийняття політичних рішень. Або ще можна говорити про формальну участь у такому процесі громадян тоталітарної держави та про відповідне усунення від неї громадян держави авторитарної.

Висновок: Метою цієї роботи було доведення думки, що авторитаризм і тоталітаризм – це різні політичні режими. Кожен з них має свої особливості та відмінні ознаки. Також у них присутні спільні риси, але це не ототожнює ці два поняття. Робота детально описує обидва політичні режими, що дає змогу добре зрозуміти що ж таке «авторитаризм» та «тоталітаризм».

МАКС ВЕБЕР ТА ЙОГО СОЦІОЛГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Старчікова О.В.

Науковий керівник: доц. Мелентьєва Т.М.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

alexvs1610@gmail.com

Вступ. У сучасному світі, в суспільстві початку XXI століття праці великого мислителя Макса Вебера представляють великий інтерес. Макс Вебер є одним з найвидатніших фахівців в галузі соціології. Його вклад в розвиток соціологічної науки величезний, фундаментальний і загальноновизнаний. Його роботи це дискусія і предмет вивчення і сьогоднішнього дня. Він відомий як глибокий мислитель в області загальної соціології, та соціології права, а також політичної економії; саме Веберу належить заслуга розробки найбільш глибокої теорії капіталістичного розвитку суспільства.

Мета. на основі даних літератури дослідити розвиток соціологічних досліджень Макса Вебера.

Результати дослідження. На думку М. Вебера, соціологія повинна враховувати суб'єктивні аспекти соціально-історичних явищ: інтереси, потреби і цілі людської діяльності, але в той же час вона не може ігнорувати властиві науковій методології вимоги об'єктивності і емпіричної можливості перевірки, а мета соціолога, як вченого, зрозуміти мотиви дії людей в різні історичні епохи, мотивацію, яка розвивала суспільство в цілому. М. Вебер ввів специфічні поняття, майже філософські категорії і відпрацьовані логічні моделі. Соціальна поведінка – це відношення людини, внутрішня або зовні демонстрована позиція, орієнтована на вчинок чи припинення нього, але поведінкою вона стає лише тоді, коли суб'єкт пов'язує його з певним змістом. Соціальним ж вона стає лише тоді, коли вона пов'язана з такою ж осмисленою поведінкою іншого суб'єкта. Таким чином, Вебер вважав, що існує два мотиви, під впливом яких відбувається людська «соціальна дія»: це суб'єктивний мотив, без якого дія не відбулася б, і соціальний мотив, без якого ця дія не була б соціальною. Під введенням поняттям концепція «ідеального типу» М. Вебер розуміє штучно, логічно сконструйоване поняття, що дозволяє виділити основні риси досліджуваного соціального феномена. Він не повинен мати ні занадто загального, ні занадто приватного характеру. На думку Вебера, чим більш "перебільшений" ідеальний тип, тим більше він корисний для конкретного історичного дослідження, адже властиві йому характерні риси проявляються в такому випадку з найбільшою силою.

Соціальний зв'язок виникає при взаємній орієнтації вчинків двох суб'єктів. Якщо орієнтовані один на одного соціальні вчинки відбуваються регулярно, то потрібно, щоб регулярність цих соціальних зв'язків була чимось обумовлена. Якщо соціальні зв'язки регулярні, то кажуть, що мова йде про звичаї, коли ж однаковість пояснюється тривалою звичкою, яка стала другою натурою, то це – звичаї.

Важливою заслугою М. Вебера можна вважати його підхід до механізмів формування суспільства. М. Вебер висунув своєрідну «центристську» теорію розвитку суспільства. Відповідно до неї, суспільство в однаковій мірі формується в результаті як боротьби, так і згоди. При цьому навіть під час боротьби сторони орієнтуються на поведінку один одного і таким чином соціальний зв'язок має місце в кожен момент розвитку суспільства.

Виходячи з ідеї про те, що кожна держава заснована на пануванні, Вебер виділяє три типи панування і відповідні їм типи держав і суспільних відносин. Легальний тип панування. У таких державах підкоряються не особистості, а чітко встановленим законам, яким підкоряються і керовані, і керуючі. До цього типу панування Вебер відносить сучасні йому буржуазні держави: Англію, Францію і США. Традиційний тип панування. Тип обумовлений мораллю, звичкою до певної поведінки, за своєю структурою подібний зі структурою сім'ї. Саме ця обставина робить особливо міцним і стійким цей тип легітимності. Харизматичний тип панування. Харизматичний тип заснований на понятті харизми. До харизматичних якостей Вебер відносить магічні здібності, пророчий дар, видатну силу духу і слова. Харизматичний тип легітимного панування є прямою протилежністю традиційному. М. Вебер допускає існування «змішаних» типів панувань і навіть в певних випадках вважає їх більш раціональними і внутрішньо цілісними. Ідеалом держави М. Вебера є «триєдина» легально-харизматична держава, найважливішими складовими якої є всенародно обраний політичний лідер, бюрократична «машина» і парламент. Типологічною ознакою держави за Вебером є не виробничі відносини і виробничі сили – економічні елементи, не різні форми правління – історико-політичні елементи, а саме характер соціальних зв'язків. М. Вебер ґрунтовно і детально розробив максимально широку концепцію держави. Саме тому теорія держави М. Вебера є однією з найбільш об'єктивних, широких за охопленням і гнучких за змістом. Особливу увагу М. Вебер приділяє культурно-історичному компоненту капіталізму. У Вебера капіталізм пов'язаний, перш за все, з приборканням ірраціонального прагнення до наживи, шляхом його раціональної регламентації. Головна ідея Вебера в підході до розуміння західного капіталізму полягає в тому, що як би не були високі самі по собі економічні умови, пов'язані з раціоналізацією техніки і раціонального права, "все ж економічний раціоналізм залежить і від здатності і схильності людей до певних видів практики – раціональної життєвої поведінки".

Висновок. Макс Вебер є одним з найвпливовіших теоретиків соціології. Він стверджує, що соціологія не може відкривати об'єктивні закони соціального життя, але вона може пропонувати імовірнісні сценарії розвитку суспільств. Соціологія за Вебером є наукою про соціальну поведінку, яка прагне до її розуміння і тлумачення. Головним же завданням розумної соціології є визначення мотивів, які рухають людьми в тих чи інших ситуаціях. Його базисні теорії сьогодні становлять фундамент соціології: вчення про соціальні дії і мотивації, про суспільний поділ праці, про відчуження, про професії як покликання. Він розробив: основи економічної соціології і соціології праці, теорію бюрократії, концепцію соціальної стратифікації і статусних груп, основи політології та інституту влади, вчення про соціальну історію суспільства і раціоналізації, вчення про еволюцію капіталізму та інституту власності. Досягнення Макса Вебера просто неможливо перерахувати, настільки вони величезні

PHILOSOPHY AND IDEOLOGY (BY MAMARDASHVILI'S WORKS)

Belikova A.G.

Scientific adviser: prof. Ivanova K.A.

National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine

belikovainsarder@gmail.com

Introduction. For an objective understanding of society, one must consider such a dimension of its existence as ideology. Ideology is a way of organizing society, a universal form of demonstration and translation of social values, as well as an effective mechanism for integrating the individual into society.

Aim. To explore the topic of ideology in the work of Mamardashvili M.K. as a socio-cultural factor influencing the life of society. Consider the connection between philosophy and ideology.

Materials and methods: theoretical analysis of philosophical sources and Internet resources; philosophical generalization, historical descriptive approach, analogy.

Results and discussion. Ideology is a connecting component of social structures, but also a way of homogenizing society. The evolution and constant renewal of the society requires stable structures that can ensure the integration and active functioning of the subjects of these social relations.

In terms of internal expediency, ideology lies beyond the question of truth and falsehood: ideas that unite members of society so that they can be good citizens must not be true but effective. Ideological mechanisms successfully control individual consciousness because they use indirect, symbolic language. A symbol in ideology is a rhetorical means of translating ideas and of believing in their value.

Ideological is a consciousness that considers itself pure, universal, but in fact is an expression of the function of organizing people, connecting them to social structures and realizing class, party, or corporate tasks.

By Mamardashvili M.K., the mood of modern European philosophy "is an anti-ideological pathos", that is, an attempt in an ideological situation to orient a person so that she could suspend the ideological mechanisms, to win and take a position that does not follow them from ideological mechanisms, they will not emerge. Philosophy is a means of purifying consciousness and mind from ideological strata, a way of clarifying thinking.

Conclusions. Ideology must exist in society, it protects it from amorphousness and instability. But if a person does not have his own value articulations, then ideology grows into a totalitarian mechanism. Philosophy plays a critical role in public values and political ideas, promotes the formation of moral and intellectual autonomy